

Nowosad-Bakalarczyk, Marta

"Sposoby leczenia dawniej a dziś w świetle literatury i medycyny", red. Eugenia Łoch, Grzegorz Wallner, Lublin 2006 : [recenzja]

Etnolingwistyka 21, 366-367

2009

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Dorota Rancew-Sikora, *Analiza konwersacyjna jako metoda badania rozmów codziennych*, Warszawa: Wydawnictwo Trio, 2007, 152 s.

Publikacja dotyczy nowej w badaniach socjologicznych, antropologicznych, a także lingwistycznych metody analizy konwersacyjnej (CA). Metoda ta uznana już na Zachodzie, w Polsce dopiero zdobywa popularność i zaczyna być wykorzystywana w badaniach różnych obszarów dyskursu publicznego.

Dorota Rancew-Sikora przedstawiła stan badań dotyczących analizy konwersacyjnej, zasady prowadzenia badań tą metodą oraz możliwości praktycznego jej wykorzystania. Autorka podejmuje zagadnienia związane ze strukturą rozmów codziennych, rolą partnerów rozmowy należących do różnych kategorii społecznych, kształtowaniem relacji między partnerami. Omawia także cechy różnych rozmów formalnych i wywiadów (dziennikarskich, lekarskich, sądowych, policyjnych). Charakterystyczne dla analizy konwersacyjnej jest to, że materiał do badań jest rejestrowany w naturalnych warunkach. Badacze pracujący tą metodą skupiają się na sekwencyjnym uporządkowaniu wypowiedzi i gestów uczestników rozmowy, a pomijają analizę semantyczną, badanie intencji i cech osobowych rozmówców.

AN

Tabu, etykieta, dobre obyczaje, red. Piotr Kowalski, Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, 2009, 350 s.

Praca zawiera 26 artykułów. Otwiera ją esej J. Barańskiego dotyczący pojęcia etykiety i jej roli w życiu społecznym. Pozostałe teksty zostały pogrupowane w trzy bloki tematyczne. W pierwszym z nich znajdują się artykuły poświęcone obyczajowości w kręgu kultury judaizmu i chrześcijaństwa (m.in. *Obyczajowość kobieca w dawnym Izraelu* F. Rosińskiego, *Baba pruska. Etos kobiety w XIX i XX wieku...* M. Sachy, *O całowaniu...* J. Jastrzębskiego, *Nerki, pecherz moczowy, mocz...* Z. Libery) oraz refleksji nad nią podejmowanej od czasów najdawniejszych do wieku XX (m.in. *O Klemencie Aleksandryjskim* E. Kosowskiej, *O pozytkach i szkodach właściwego zachowania się na podst. „Esejów” Franciszka Bacona* M. Stabrowskiego, *O przestrzeni w polskich kodeksach obyczajowych z początku XX wieku* M. Czapigi). Teksty w drugim bloku tematycznym dotyczą rytuałów i etykiety w kontaktach bezpośrednich (m.in. *Kilka słów o składaniu życzeń* P. Kowalskiego) oraz w przekazach medialnych (m.in. *Zachowania językowe w dyskursie politycznym...* J. Biniewicza, *Rytualizacja procesu odbioru przekazu telewizyjnego* J. Hajduk-Nijakowskiej, *Netykieta...* J. Grębowca); blok zamyka esej D. Wężowicz-Ziółkowskiej dotyczący kwestii uprzejmości we współczesnym świecie, widzianej z perspektywy filozoficznej i socjobiologicznej. Trzeci blok pt. *Tabu i transgresje* zawiera analizy sytuacji ujawniania się zła w człowieku (D. Czaja: *Monstrualne, arcyłudzkie*; L. Nijakowski *Grzeczni ludobójcy*) oraz współczesnej tabuizacji porażki, zła i bezsensu (B. Jastrzębski). W ostatnim bloku tematycznym znalazły się artykuły dotyczące współczesnej obyczajowości (studium R. Sulimy *Przemiany polskiego obyczaju (ostatnie dekady)*, *Globalizacja i przemiany zwyczajów* M. Megier i in.).

AW

Sposoby leczenia dawniej a dziś w świetle literatury i medycyny. Część III serii „Literatura i medycyna”, red. Eugenia Łoch, Grzegorz Wallner, Lublin: Lubelskie Towarzystwo Naukowe, 2006, 282 s.

Tom stanowi pokłosie ogólnopolskiej konferencji na temat sposobów leczenia w literaturze i medycynie, jaka odbyła się w listopadzie 2006 roku w Lublinie. Opublikowane referaty tworzą dwa bloki tematyczne: *Literackie obrazy leczenia w okresie od XVII do XX wieku* i *Medyczne*

opisy leczenia od średniowiecza po współczesność. Poruszana w nich problematyka dotyczy dawnych sposobów leczenia i ich konsekwencji zdrowotnych u pacjentów w wiekach od XV do XIX, różnych sposobów leczenia zachowawczego i operacyjnego oraz stopniowego wprowadzania innowacji w zakresie doskonalenia metod przeprowadzania zabiegów operacyjnych. Badacze literatury i języka podejmowali kwestię stanu lecznictwa odzwierciedlonego w tekstach (przede wszystkim polskich) zarówno fikcyjnych, jak też paraliterackich okresu baroku (Władysława Bryła), pozytywizmu (Janina Szcześniak), Młodej Polski (Tadeusz Linker, Karolina Kołodziej, Bartosz Cieśluk-Wolski, Marek Kurkiewicz, Iwona Lizer-Skrzypiec, Marian Stępień, Jadwiga Biegaj, Eugenia Łoch, Wienieczysław Niemirowski) i współczesności (Sławomir Bobowski, Joanna Bachura). Lekarze pokazywali współczesne osiągnięcia w dziedzinie medycyny oraz badania, wskazujące na bardzo znaczący postęp w lecznictwie zarówno konwencjonalnym, jak i naturalnym (Marian Markiewicz, Grzegorz Wallner, Edward Zderkiewicz, Jacek Wroński, Tomasz Zubilewicz, Krzysztof Przesmycki, Jerzy Supady, Jan Pietruski i inni). Niektórzy badacze (przede wszystkim językoznawcy, ale także i literaturoznawcy) podjęli także problem ludowych sposobów leczenia, odzwierciedlonych w języku oraz w literaturze ludowej (Gerard Guźlak, Anna Brzozowska-Krajka, Stanisława Niebrzegowska-Bartmińska). Omawiana publikacja ujawnia, jak owocna może być współpraca przedstawicieli dwóch różnych (zdawać by się mogło odległych) dyscyplin naukowych (polsistyki i medycyny), które łączy wspólny, ogólny cel badawczy – poznanie i troska o człowieka.

MNB

Mądrość jako wartość w przysłowiaach ludowych. Materiały z badań, red. Natalia Szydłowska, Białystok: Wojewódzki Ośrodek Animacji Kultury, 2008, 258 s.

Stopień znajomości przysłów w dobie niezwykle szybkich zmian cywilizacyjnych jest istotnym problemem, tym bardziej, że szereg przysłów wychodzi z użycia. Dlatego cenną inicjatywą jest program stworzenia korpusu źródeł fonicznych i tekstowych rozpoznawanych, znanych i funkcjonujących współcześnie w obiegu ludowym przysłów i wyrażen przysłowiowych.

Założeniem badawczym, jak deklaruje koordynator programu i zarazem redaktor zbioru, jest ukazanie wartości preferowanych w przysłowiaach i bliskich im wyrażeniach, a przedmiotem badań – „mądrość ludowa” rozumiana jako „swoisty krąg przeświadczeń o Bogu, świecie i ludziach, i o wzajemnych między nimi powiązaniach oraz odpowiadający tym przeświadczeniom zespół norm właściwego postępowania”, czyli, najogólniej rzecz ujmując, sztuka życia. W świetle tych deklaracji przedmiotem badań jest świadomość ludowa utrwalona w przysłowiaach.

Materiał prezentowany w książce został zebrany w trzech regionach Polski północno-wschodniej. Z mieszkańcami tych terenów przeprowadzono wywiady sprawdzające, czy treść wyselekcjonowanych przez zespół badawczy przysłów jest im znana. Respondentów ankiety proszono o wyjaśnienie ich znaczenia. W efekcie zanotowano szereg komentarzy, w tym wiele innych przysłów, które ankietowani przytaczali, udzielając odpowiedzi. Interesująco rysuje się w tym świetle problem stopnia znajomości tekstów. Autorzy prezentowanego zbioru nie komentują tego zagadnienia, ale zapowiadają kontynuację badań. Bliższe przyjrzenie się materiałom ujawnia jednak, że część tekstów nie zawsze została opatrzona trafnym komentarzem ankietowanych. Zatem wbrew deklaracjom zbieraczy pojawiły się tu teksty, które respondentom nie są znane. Ponadto sens wielu przysłów wyrażony jest wprost, a w przypadku ich interpretacji zbędna jest kompetencja kulturowa.

JSz